

**“ZIYOMAKON – КИТОБХОНЛИК БЎЙИЧА ИНТЕЛЛЕКТУАЛ
АХБОРОТ-ТАҲЛИЛ ТИЗИМИ”НИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ**
(Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси мисолида)

Баходир Бахтиёрходжаевич Бурханов

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси катта ўқитувчи-методисти

АННОТАЦИЯ

Мақолада Ўзбекистон Республикаси ИИВ таълим муассасаларида “ZIYOMAKON – китобхонлик бўйича интеллектуал ахборот-таҳлил тизими”ни татбиқ этиш орқали курсант (тингловчи)лар орасида китобхонлик маданиятини янада юксалтириш, таълим-тарбия жараёнида самарадорликни ошириш ҳамда кутилаётган натижаларга оид фикр-мулоҳазалар билдирилган.

Таянч сўзлар: бадий адабиёт, китобхонлик, китоб мутолааси, бадий асарлар, китоб муҳокамаси, шахсий кутубхона, курсант (тингловчи)лар.

**PECULIARITIES OF “ZIYOMAKON - INTELLECTUAL INFORMATION-
ANALYTICAL SYSTEM ON READING”**

(On the example of the Academy of the MIA of the Republic of Uzbekistan)

ABSTRACT

The article reveals the further development of reading culture among cadets (listeners) through the implementation of “ZIYOMAKON - intellectual information-analytical system on reading comprehension” in educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, increasing the effectiveness of the educational process and the expected results.

Keywords: fiction, reading, book reading, creative works, discussion of creative works, personal library, cadets (listeners).

КИРИШ

Замонавий технология ва воситалар жуда кенг тарқалган бугунги кунда ёшларни китоб ўқишга қизиқтириш, уларни мутолаа жараёнига жалб қилиш мураккаб вазифа бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан илгари сурилган бешта муҳим ташаббуснинг тўртинчиси, яъни аҳоли, айниқса, ёшлар маънавиятини

юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни кенг тарғиб қилиш, ёш авлоднинг интеллектуал салоҳиятини оширишга қаратилган.

Республикада китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш мақсадида 2017 – 2020 йилларда Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ҳукуматнинг 5 та қарори қабул қилинди, китобхонлик маданиятини ривожлантириш давлат сиёсатининг устувор йўналиши этиб белгиланди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “2020–2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш миллий дастурини тасдиқлаш тўғрисида”ги 781-сон қарори қабул қилинди. Унга кўра, 2020–2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш Миллий дастури ҳамда 2020–2021 йилларда амалга ошириш бўйича “Йўл харитаси” тасдиқланди.

Дастурда китобхонлик соҳасидаги миллий ва илғор хорижий тажриба таҳлили асосида Ўзбекистонда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашни янги босқичга олиб чиқиш, китоб маҳсулотини яратиш, чоп этиш, етказиб бериш, китобхонликни оммалаштириш, илмий-методик таъминлаш, кадрлар тайёрлаш, китобхонлик инфратузилмасини бошқариш билан боғлиқ масалалар қамраб олинган.

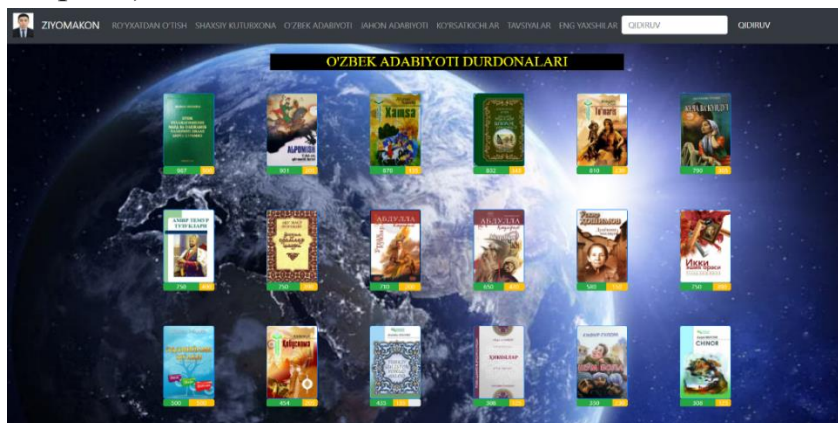
АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Юқорида кўрсатилган муаммо ва вазифаларни ижросини таъминлаш учун зарурати мавжудлиги ва ёшларнинг китоб ўқишга қизиқишларини янада ошириш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан илгари сурилган муҳим ташаббуснинг бири бўлган ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни тизимли равишда кенг тарғиб қилиш мақсадида ИИБ таълим муассасаларида рақамли технологияларни қўллаш орқали “ZIYOMAKON – китобхонлик бўйича интеллектуал ахборот-таҳлил тизими” номли мавзудаги инновацион лойиҳа яратилди.

“ZIYOMAKON” тизимини яратишдан асосий мақсад – китобсевар курсант (тингловчи)лар (кейинги ўринларда — курсантлар) жамоасини шакллантириш, ҳар бир ўқилган китоб бўйича фикр алмашиш муҳитини вужудга келтириш, инсон омилисиз курсантлар ўзларини энг яхши ва фаол китобхон сифатида намоён эта олишлари учун имконият яратиш, шу билан бирга ИИБ таълим муассасаларида мутахассислик ва бошқа фанларни чуқур

ўзлаштиришларида бадий асарлар билан уйғунлаштириш орқали таълим сифатини янада яхшилашга ҳисса қўшишдан иборат.

Тизимнинг ҳар бир саҳифаси фонида қоронғуликка ўралган ер сайёрасининг ортидан порлаб, нур таратиб кўтарилаётган қуёшни кўриш мумкин. Инсоннинг кўп китоб ўқишини ҳам айнан шу манзарага қиёслаб, инсон қанча кўп китоб ўқиса, унинг онги ва тафаккури равшанлашиб, юксалиб, нурдек ёришиб боради. Саҳифа фонидаги расмда ҳам инсон зулматдан ёруғликка кўтарилиб бораётгандек фалсафий маъно акс эттирилган. Шунингдек, тизимнинг “O‘ZBEK ADABIYOTI”, “JAHON ADABIYOTI” деб номланган саҳифаларда китоблар коинотга ҳудди порлаб турган юлдузлар каби териб қўйилган. Бу билан ҳар бир китобнинг ўзи бир олам эканлиги, уларда турли даврлар, маконлар, воқеа-ҳодисалар, турли миллат ва халқларнинг тарихи, урф-одатлари, инсонларнинг қисмати ва бошқа кўплаб маълумотлар мужассамлашганлигини намоён эттириш учун саҳифа қуйидаги кўринишда тасвирланган. (1-расм)

1-расм

Айни вақтда “ZIYOMAKON – интеллектуал ахборот-таҳлил тизими”га: “ZIYOMAKON”, “RO‘YXATDAN O‘TISH”, “SHAXSIY KUTUBXONA”, “O‘ZBEK ADABIYOTI”, “JAHON ADABIYOTI”, “KO‘RSATKICHLAR”, “TAVSIYALAR”, “ENG YAXSHILAR” ва “QIDIRUV” тизимидан иборат саҳифалар киритилган.

Келгусида тизимни янада такомиллаштириш мақсадида саҳифалар ўзгартирилиши ёки қўшимчалар киритилиб, самарадорлиги оширилиб борилиши мумкин.

Ҳозирги кунда юртимизда ва жаҳонда китобхонликни тарғиб этувчи кўплаб таълим порталлари, интернет сайтлари ва дастурий иловаларни кўриш мумкин. Масалан: Ўзбекистонда кенг қўлланилаётган ziyouz.uz, kitobxon.com,

kitob.uz, дунё сайтларидан www.labyrinth.ru, www.livelib.ru, www.bookmix.ru, amazon.com, readprint.com ва бошқ.

Мазкур интернет сайтлари ва электрон кутубхоналарда фойдаланувчилар турли дарслик ва бадий электрон китобларни сотиб олишлари, онлайн тарзда ўқишлари, MP3 форматида аудио китобларни тинглашлари ва юклаб олишлари, қоғозли китобларга буюртма беришлари ва шу билан бирга айрим сайтларда аъзо бўлган фойдаланувчилар бир-бирлари билан ўқилган китоблар бўйича фикр алмашишлари ҳам кузатилади. Шунингдек, энг яхши ва кўп ўқилган китоблар бўйича таклиф ва тавсиялар ҳам эълон қилинади. Бироқ эълон қилинган маълумотлар фойдаланувчилар томонидан китобларнинг кўп сўралганлиги, сотиб олинганлиги, кўп юкланганлиги бўйича олинган маълумотлар бўлиб, аниқ ўқилганлиги ҳамда китобнинг мазмун-моҳиятини қай даражада англаб етилганлиги тўғрисида бирор сўз айтиш мушкул.

Айнан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “2020–2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш миллий дастурини тасдиқлаш тўғрисида”ги 781-сон қарорида бугунги кунда китобхонлик маданиятининг шаклланиши ва ривожланишида мавжуд бўлган муаммолар кўрсатилган. Шунингдек, ҳозирги кунга келиб таълим муассасаларида бадий асарлар бўйича фикрлашиш муҳитини вужудга келтирадиган, ҳар бир асар бўйича ўзлаштириш даражасини белгилаб берадиган, бадий асарларни таълим йўналишида белгиланган фанлар билан уйғунлаштира оладиган рақамли педагогик технологиялар яратилиб, таълим тизимига тадбиқ қилинганлиги кузатилмади.

Юқорида тилга олинган китобхонлик сайтлари ва дастур иловаларида айтиб ўтилган қулайлик ва имкониятлар “Ziyomakon” тизимида ҳам мавжуд бўлиб, улардан фарқли томони шундаки, курсантлар тизмда ўзларининг шахсий электрон кутубхоналарини яратадилар. Шахсий электрон кутубхонанинг 1-қисмида китобхоннинг суръати, фамилияси, исми ва отасининг исми ҳамда ўқув курси, гуруҳи рақами ўрин олади. 2-қисмида ўқилган китобларнинг сони, синов саволлари бўйича олган умумий натижалари, шунингдек, олинган натижага кўра ўқув курси ва таълим муассасаси курсантлари орасида эгаллаган ўрни акс этади.

Сафо Матчон фикрича: “Китобхонлик – ўқилган китоблар сони билан белгиланмайди, балки у тушиниб ўқиш, яъни мақсадли ўқишдир. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, китобхоннинг ёзувчи айтмоқчи бўлган фикрини

нечоғли уқишини, яъни асар “тили”га тушунишини китобхонлик маданияти, таланти даражасини кўрсатади. Шу туфайли адабиётимиз талантли ёзувчилар билан бирга талантли китобхонларга ҳам ҳамisha эҳтиёж сезади” [1].

Юқорида айтиб ўтилган фикрни маъқуллаган ҳолда биз ҳам кўп китоб мутолаа қилган курсантни яхши китобхон деган фикрдан узоқдамиз. Тизимда ўқилган китоблар сонини акс эттирилиши шунчаки курсантларни китобхонликка қизиқтиришнинг бир белгиси сифатида назарда тутилган.

ZIYOMAKON тизимининг яна бир хусусияти шундаки, китобхон ҳар бир мутолаа қилинган асар бўйича ихтиёрий равишда тест синовларини топшириши мумкин. Тест синовлари икки тоифадан иборат. Биринчи тоифа: “Умумий” саволлар бўлиб, китобни ўқиган барча китобхонлар учун тузилган. Иккинчи тоифа: “Махсус” саволлар бўлиб, мутахассислик фаолиятига оид ёки мазмунан унга яқин бўлган бадиий асарлардан (*асосан детектив*) касбий фаолиятга боғланган ҳолда тест саволлари тузилади.

Биринчи тоифа тест саволлари асосан ўқилган асар бўйича диққатини тортадиган, ёдида сақланиб қолиш эҳтимоли юқори бўлган китоб қаҳрамонлари, содир бўлиб ўтган воқеа-ҳодисалар ва бошқа жиҳатлари юзасидан тузилади ҳамда ҳар бир тўғри жавоб учун бир балл берилади. Мисол учун кўпчилик севиб мутолаа этган, Ўткир Хошимовнинг “Икки эшик ораси” романига оид қуйидаги тест саволини кўрайлик:

Ҳурматли курсант Ўткир Хошимовнинг “Икки эшик ораси” романида асосий қаҳрамонларидан бири бўлган Кимсан урушда душман аскарлари қўлига асир тушиб қолганда унга нисбатан қандай ваҳишона тажрибани синовдан ўтказадилар?

- A) Кимсанни бир неча кун сув ва овқатсиз сақлайдилар.
- B) Кимсанни қишда бутун танаси билан муздек сувга тушурадилар.
- B) Кимсанни ҳаво бўлмаган вакуум хонага қамаб қўядилар.
- Г) Кимсанни қизиб турган чўғ устидан юришига мажбур этадилар.

Албатта, ушбу асарни мутолаа этган китобхон “Б” тўғри жавоб эканлигини ҳеч иккиланмай топа олади.

Иккинчи тоифа тест саволлари махсус саволлар бўлиб, ушбу саволлар ИИВ таълим муассасалари курсантлари ёки ҳуқуқ соҳаси бўйича таълим олаётган талабалар учун уларнинг мутахассислик фаолиятларига боғланган ҳолда тузилади ҳамда ҳар бир тўғри жавоб учун икки балл берилади. Мисол учун, Федор Достоевскийнинг “Жиноят ва жазо” романида асар бош қаҳрамони

Родион Раскольников судхўр кампирнинг уйига бир неча маротаба бориб, ўзининг қиммат баҳо буюмини гаровга қўйиб, фоизга пул олади ва белгиланган муддатларда пулни фоизи билан қайтариб, кампирнинг ишончига киради. Сўнги ташрифида Раскольников ўзининг олдиндан режалаштирган жиноий мақсадини амалга ошириш учун болта билан қуролланиб боради ва кампирни ўз уйида бошига болта билан уриб ўлдиради. Шу вақитда уйга тўсатдан келиб қолган кампир синглиси Лизаветани ҳам бошига болта билан уриб, иккинчи қотилликни содир этади. Сўнг кампирнинг барча тилла буюмларни олиб, воқеа жойидан яширинади. Содир этилган қотилликни қуйидагича махсус тест саволи кўринишида бериш мумкин.

Ҳурматли курсант Федор Достоевскийнинг “Жиноят ва жазо” романида асар бош қаҳрамони Родион Раскольников томонидан судхўр кампирнинг уйида содир этган қотилликда жиноят қуроли нима?

А) пичоқ Б) найза В) болта Г) ўроқ

Ёки

Ҳурматли курсант агар сизга Родион Раскольников томонидан содир этган ижтимоий хавфли қилмиш бўйича жиноят ишини юритиш топширилганда ушбу ҳолатни Ўзбекистон Республикаси жиноят кодексининг қайси моддаси билан квалификация қилган бўлардингиз?

А) 97-модда. Қасддан одам ўлдириш.

Б) 98-модда. Кучли руҳий хаяжонланиш ҳолатида қасддан одам ўлдириш.

В) 102-модда. Эҳтиётсизлик орқасида одам ўлдириш.

Г) 104-модда. Қасддан баданга оғир шикаст етказиш.

Албатта, курсантлар махсус тест саволларининг тўғри жавобларини топа олишлари учун китобни мутолаа этиш билан бирга мутахассислик фаолиятлари бўйича ўқитиладиган: Тезкор-қидирув фаолияти, Тергов фаолияти, Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти, Жиноят ҳуқуқи ва шу каби ўқув дастурида белгиланган бошқа фанларни пухта ўзлаштирган бўлишлари талаб этилади. *(Изоҳ: Ушбу лойиҳа ИИВ Академияси мисолида тайёрланганлиги учун шу таълим муассасасининг мутахассислик фаолияти йўналишлари бўйича олинган. Бошқа ҳарбий ва ҳарбилаштирилган таълим муассасалари фаолияти учун ҳам мослаштириш мумкин).*

Агар курсантлар синов тестида яхши натижаларга эришсалар, шубҳасиз, ўзларига бўлган ишонч кучаяди. Бу эса яна бошқа бадий асарларни мутолаа

этишга ундайди. Шу тариқа китоб ўқишга бўлган қизиқиш ва иштиёқ узлуксиз давом этиб, кучайиб боради деб ўйлаймиз.

В.А. Касамара ва А.А. Сорокинани фикрига кўра: «Сиёсатшуносликнинг асосий мавзуларини ўрганишда бадиий адабиётдан кенг фойдаланишга алоҳида аҳамият берамиз. Маърузаларда ўқитувчи муайян мавзуни сиёсатшунослар, социологлар ва иқтисодчиларнинг ишларидан фойдаланиб, турли назарий ёндашувлар нуктаи назаридан баён қилади. Семинарларда бу мавзуларни ўқувчиларнинг ўрганилган назарий материалга «кўникиши», уни образли ва ҳиссий даражада ўзлаштиришига ёрдам берувчи бадиий асарлар асосида кўриб чиқишга катта эътибор қаратамиз» [2].

Билдирилган фикрни маъқуллаган ҳолда кўшимча қиладиган бўлсак, ўқитувчи фанга оид мавзуларни ўтказишдан аввал курсантларга мавзуга оид ёки мазмунан унга яқин бўлган энг яхши бадиий асарларни тавсия этса, мақсадга мувофиқ бўлади. Чунки, мазкур методда курсантлар томонидан ўқув машғулоти мавзусига оид айрим билимларни образли ва ҳиссий даражада ўзлаштирилишига ҳамда машғулотда мавзунинг мазмунини илмий-назарий ва ҳуқуқий жиҳатдан янада осон тушунишга ёрдам беради.

Тадқиқотчи Р.Гаипназаровнинг фикрича, маънавий-ахлоқий тарбия фақат ахлоқсизликка қарши кураш компаниясига айланиб қолмай, у узлуксиз, тизимли ва изчил амалга оширилиши зарур [3].

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Биз таклиф этаётган тизим маънавий-ахлоқий тарбияни тарғиб этиш билан бирга таълим соҳасида ҳам сифат даражасини узлуксиз, тизимли ва изчил амалга оширилишида ижобий таъсир кўрсатади деган умиддамиз.

Китоб мутолаасидан сўнг жинойтни содир этилишига сабаб бўлган омилларни курсантлар билан чуқур таҳлил асосда ўрганилиши ва бу ҳозирги кунда шу каби жинойтларни олдини олишга замин яратиши мумкин деб ҳисоблаймиз.

ZIYOMAKON тизимининг яна бир эътиборли хусусияти шундаки, курсантлар орсидан ўқилган китоблар бўйича муҳокама этиш муҳитини вужудга келтиради. Тизимда ҳар бир китобни ўқиб, синов тестини топширган ва китобни ўқиётган курсантларни билиш мумкин. Бу орқали улар ўзлари ўқиган китоблари бўйича ўз суҳбатдошларини топишлари ва ўзлари сезмаган ҳолда улар билан табиий равишда баҳс-мунозарага киришишлари, фикр

алмашишлари, ўзлари ўқиб ёқтирган асарлари юзасидан тавсиялар беришлари мумкин.

Педагоглар шахнинг тасаввурини ривожлантиришга оид кўплаб фикрларни илгари сурадилар ва шу билан бирга бадий адабиёт мутолааси тасаввур этиш қобилиятини ривожланишида асосий воситалардан бири деб ҳисоблайдилар [4].

Ушбу фикрни маъқуллаган ҳолда шуни таъкидламоқчимизки, курсантлар томонидан мутолаа қилинган бадий асар бўйича муҳокама этиш муҳитини вужудга келтириш уларда мутолаа сўнгида ҳосил бўлган даслабки тасаввурлар, тушунчалар, қарашлар баҳс-мунозаралардан сўнг чуқурлашиши ёки ўзгариши мумкин.

О.А. Туракулованинг такидлашича адабий таълим жараёнида ўқилган бадий асарлар юзасидан семинар-тренинглар, конференциялар ўтказиш, машқлар бажариш ўқувчининг олган билимларини янада мустаҳкамлайди. Семинар ва тренингларда ўқитувчи синфдагига нисбатан, ҳар бир ўқувчи билан кўпроқ мулоқотда бўлади, ўқувчиларнинг ижодкорлик қобилиятини ҳисобга олган ҳолда, маъруза билан бирга, машғулоти тадқиқот усулида уюштилади. Тадқиқот усулининг қўлланилиши уларда тадқиқотчилик кўникмасини ўстиради. Тренинг машғулотида уюштириладиган суҳбат, мунозара турли характерда бўлиши, баъзан маърузанинг узвий қисми сифатида ўтказилиши мумкин [5].

ИИВ таълим муассасалари адабий таълим соҳасига ихтисослашмаганлиги сабабли ўқилган бадий асарлар юзасидан семинар-тренинглар, конференциялар ўтказиш, адабий машқлар бажариш, машғулотларда бадий муҳокамалар ташкил этиш имкониятлари ҳар доим ҳам бўлавермайди. Шу сабабли муҳокама қилиш муҳитини асосан мустақил таълим соатларида, шахсий вақтларда, китобхонлик тўғрақларида эркин ва мустақил тарзда амалга оширишга эришиш асосий мақсадларимиздан бири.

Бунинг учун курсантлар тизим орқали бир-бирларининг қайси китобларни ўқиганликлари ва ўзлаштириш кўрсаткичларига оид маълумотлардан хабардор бўлишлари ҳамда ўзини яхши китобхон сифатида намоён эта олган курсантларни доимий равишда эътироф этиш ва муносиб рағбатлантириш орқали амалга ошириш мумкин деб ўйлаймиз.

ZIYOMAKON тизимида ҳам курсантлар китоб мутолаасига ўйин сифатида жалб этган ҳолда китобхонликка қизиқтириш ҳамда таълим-тарбия

сифатини янада яхшилашга қаратилган. Ушбу тизимни татбиқ этиш орқали қуйидаги натижалар кутилмоқда:

– китобхонликни ривожлантириш борасида амалга оширилаётган чоратadbирлар самарадорлигини баҳолаш тизими мавжуд бўлади;

– қайси китобларга талаб юқори эканлиги ва шу асосда нашриётлардан таълим муассасига етказиш, онлайн буюртма бериш, шунингдек, курсантларга хизмат кўрсатишда электрон китоб шаклларида кенг фойдаланиш яхши йўлга қўйилади;

– курсантлар ҳеч қандай инсон омилисиз ўзларини энг яхши китобхон сифатида намоён қила олиш имкониятига эга бўладилар, шу орқали уларда ўзларига нисбатан ишонч кучаяди;

– “Энг кўп ўқилган китоблар” ва “Энг яхши китобхон курсант”, “Энг яхши китобхон гуруҳ”, “Энг яхши китобхон отряд”, “Энг яхши китобхон ўқув курси” аниқланади ҳамда бошқа таҳлилий маълумотлар жамланади;

– мутахассислик фаолиятига оид ёки мазмунан яқин бўлган бадиий асарларни ўқиш учун тавсия этиш орқали уларда ўқув фанларини ўзлаштиришда самарадорлик ортади шу билан бирга касбий психологиянинг шаклланиши ва ривожланишида ижобий таъсир кўрсатади;

– китоб мутолаасидан сўнг тизимли таҳлиллар асосида содир этилиши мумкин бўлган ҳуқуқбузарлик ёки жиноятларни олдиндан кўра билиш ва олдини олиш қобилиятлари шаклланади;

– курсантларда хулк-атворини узгаришига олиб келади ва фуқаролар билан мулоқот куникмаларини яхшилади.

ХУЛОСА

Хулоса ўрнида шуни таъкидламоқчимизки китобхон бадиий асарни мутолаа этиб бўлгандан сўнг унинг руҳи, қалби, фикр-хаёли маълум вақт ўқилган китоб дунёсида яшайди. Айни шу дамда у асар бўйича олган таассуротлари, ўз фикр ва шахсий қарашлари юзасидан муҳокама қилиш, таҳлил этиш эҳтиёжи туғилади. Таклиф этилаётган тизимини амалга ошириш орқали курсантлар орасида ҳар бир ўқилган асар бўйича ўзаро фикрлашиш муҳитини вужудга келтириш, шунингдек, замонавий педагогик технологиялар ҳисобланган “Дебатлар”, “Жамоа бўлиб мунозара юритиш”, “Мунозара”, “Баҳс” [6] ва шу каби бошқа интерактив таълим методларини барча ўқув йиллари давомида узлуксиз, ташкилий ва мустақил тарзда қўлланилишига

эришиш мумкин. Ушбу методларнинг асосий моҳияти шундаки, курсант ва тингловчи ўз фикрини ҳимоя қилади, эркин фикрлайди ва очик ҳолда ўзаро бахслашади. Бунинг натижасида уларнинг ўқув режасида белгиланган фанларнинг мазмун-моҳиятини янада чуқурроқ англаб етиш, ўқув жараёнида эгаллаган билимларни таҳлил этиш ва таҳлиллар натижасида ностандарт вазиятларда мустақил ва тўғри қарорлар қабул қила олишларига имкон яратади.

REFERENCES

1. Ганиева Б.И. Кутубхоналарда болалар ўқиш маданиятини тарбиялашнинг педагогик имкониятлари. Педагогика фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун тай. диссертация. Низомий номли ТДПУ. - Т., 2008.
2. Касамара Валерия Александровна, Сорокина Анна Андреевна Художественная литература в преподавании политологии // Вопросы образования. 2009. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/hudozhestvennaya-literatura-v-prepodavanii-politologii>.
3. Гаипназаров Рахматулла Рахимбоевич. Маънавий-ахлоқий қадриятлар ва ёшлар тарбиясида уйғунлик. («Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати мисолида) 13.00.01 – Педагогика назарияси ва тарихи Педагогика фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. 2011 й. Б- 26.
4. Мосунова Людмила Александровна Актуальные вопросы психологии чтения художественной литературы // Вестник ВятГУ. 2012. №3-1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-voprosy-psihologii-chteniya-hudozhestvennoy-literatury>
5. Туракулова Окила Амиркуловна Адабий таълим жараёнида мутолаа маданиятини ташхис этиш ва коррекциялашда замонавий ёндашув // Современное образование (Узбекистан). 2018. №11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/adabiy-talim-zharayonida-mutolaa-madaniyatini-tashhis-etish-va-korreksiyalashda-zamonaviy-yondashuv>.
6. Мухамедов Ў.Х. Таълимни ташкил этишда замонавий интерфаол методлар: Ўқув-услубий тавсиялар / Ў.Х.Мухамедов, М.Х.Усмонбоева, С.С.Рустамов. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академияси, 2016. – 45 б.